

29.5.2006

3851/4/05

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Liisa Nieminen

USKONNOLLISTEN JÄSENLEHTIEN JAKAMINEN SEURAKUNTAAN KUULUMATTOMILLE

1 KANTELU

Kantelija pyysi sähköpostiviestissään eduskunnan oikeusasiamiestä tutkimaan Vantaan evankelis-luterilaisen seurakunnan menettelyä uskonnollisten jäsenlehtien lähettämisesä seurakuntaan kuulumattomille.

Hän ei maininnut viestissään, minkä seurakunnan menettelyä hän arvostelee, mutta Vantaan seurakunnilta saamani tiedon mukaan hänen asuinalueensa kuuluu Rekolan seurakuntaan ja seurakunta jakaa Vantaan Lauri -lehden kaikkiin alueen talouksiin.

2 SELVITYS

Asiasta on hankittu Vantaan seurakuntien selvitys erään toisen samasta asiasta tehdyn kantelun yhteydessä. Seurakuntien kirkkoneuvoston 14.12.2005 antamassa lausunnossa pidettiin asiasta tehtyä kyseistä kantelua aiheettomana. Kirkkoneuvoston mukaan on jokaisen kuluttajan oma asia, haluaako kuluttaja ilmaista materiaalia, mukaan lukien ilmaisjakeluna toimitettava seurakuntalehti. Hän voi ilmaista kiellon postiluukun tai -laatikon yhteyteen merkityllä "ei ilmaisjakelulehtiä" -toivomuksella.

3 RATKAISU

Olen tutkinut asianne ja lausun asiasta seuraavaa.

Suomen perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä ja kotirauha on turvattu. Tämä tarkoittaa sitä, että yksilöllä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten ja muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä.

Lisäksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta. Ihmisoikeustoimikunta on tulkinnut 8 artiklaa siten, että kyse ei ole kielletystä yksityiselämään puuttumisesta, jos henkilö joutuu postin

mukana vastaanottamaan vasten tahtoaan mainosmateriaalia (tapaus 24967/94, Ijlspeerd v. Alankomaat, päätös 20.2.1995).

Tämä on perusteltavissa sillä, että sekä Suomen perustuslain 12 §:ssä että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklassa turvataan myös sananvapaus, johon kuuluu oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Sananvapauten sisältyy myös mainonnan vapaus.

Vaikka kaupallisten mainosten jakaminen kaikkiin niihin postilaatikoihin ja -luukkuihin, joissa sitä ei ole nimenomaisesti kielletty, voidaan vielä hyväksyä sananvapauden käytön nimissä, on uskonnollisten julkaisujen jakaminen samaan tapaan mielestäni eri asemassa. Tätä perustelen sillä, että sekä Suomen perustuslain 11 §:ssä että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 9 artiklassa turvataan myös uskonnonvapaus. Siihen kuuluu myös oikeus olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan.

On totta, että jokainen voi kieltää ilmaisjakelulehtien jakelun itselleen. Ilmaisjakelulehdillä on kuitenkin usein yhteinen jakelu, joten kaikki eivät välttämättä halua kieltää kaikkien niiden jakelua. Monissa alueellisissa lehdissä on nimittäin myös tärkeää informaatiota asuinalueen tapahtumista. Olisi siten kohtuutonta, että uskonnollisten julkaisujen jakelusta pääsisi eroon vain kieltämällä kaikkien ilmaisjulkaisujen jakelun. Lienee myös kohtuutonta vaatia, että postiluukun tai -laatikon viereen tulisi laittaa erikseen uskonnollisten julkaisujen jakoa koskeva kieltö. Näin henkilö joutuisi ilmaisemaan myös naapureille asioita, joita hän ei välttämättä aina halua julkisiksi.

Mielestäni uskonnollisten julkaisujen yleistä jakelua kaikille siitä riippumatta, ovatko he seurakunnan jäseniä, ei voida rinnastaa siihen, että radiokin lähettää uskonnollista ohjelmaa joka kotiin. Jokainen voi valita, avaaako radion silloin, kun tuollaista ohjelmaa tulee. Sen sijaan lehti jaetaan tahdosta riippumatta ja toisinaan ilmeisesti myös nimenomaisesta jakelukiellosta välittämättä.

On mielestäni lehden julkaisijan vastuulla järjestää sellainen jakelu, joka kunnioittaa ihmisten uskonnollista vakaumusta. Paras vaihtoehto olisi, jos lehti jaettaisiin postin mukana vain seurakunnan jäsenille, kuten useissa seurakunnissa tehdäänkin. Vähin, mitä voidaan vaatia, on, että jakelun kieltoa lehdeltä vaatineen mielipidettä kunnioitetaan, vaikka se edellyttäisikin sitä, että lehtien jakaja tarkastaa joka kerta erikseen tällaiset kiellot. Se voi olla käytännössä vaikeaa, koska jakajat ovat usein iältään hyvin nuoria ja jakajien vaihtuvuus on ilmeisesti hyvin suuri.

Edellä esitetyin perustein katson Rekolan evankelis-luterilaisen seurakunnan menetelleen lainvastaisesti sen lähettäessä uskonnollisia julkaisuja myös seurakuntaan kuulumattomille henkilöille.

Saatan edellä esittämäni käsityksen Vantaan seurakuntien tietoon.